

Raziskovanje v vzgoji in izobraževanju:
Medsebojni vpliv raziskovanja in prakse

Ko praksa zazna smisel oddaljenih spoznanj, le- ta dobijo obraz: realizacija poučevanja na daljavo

Sonja Rutar

Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem,

Pedagoški inštitut

sonja.rutar@pef.upr.si

9. in 10. septembra 2020, ZRC SAZU, Ljubljana

Namen in cilj= povezovanje raziskovalnih spoznanj in aktualne prakse

- **Aktualiziran namen: problematizirati trenuten način pojmovanja izobraževalnega sistema; zakaj je predšolsko obdobje ključno** in zakaj mora biti vključeno v nacionalni izobraževalni sistem, strategije in smernice oziroma *Odziv na publikacijo Vzgoja in izobraževanje v RS v razmerah, povezanih s covid-19 – Modeli in priporočila*
- zakaj je **COVID-19 spodbudil razvojno-raziskovalno delo in aplikacijo navidezno oddaljenih spoznanj** (konstruktivizma- kako nastaja znanje, socialnega konstruktivizma- kakšna je vloga učitelja in vrstnikov)
- **kaj smo spoznali o didaktični strukturi** (če smo pedagogi) in tehničnih pogojih (Arnes- nacionalna podpora, Univerze- inštitucionalna podpora)

O predšolski vzgoji že Platon (427-348/7 pr.n.š.)

Stopnje izobraževanja:

- **Vrtec:** od tretjega do šestega leta starosti.
- **Elementarna šola:** od šestega do desetega leta starosti.
- **Sekundarna stopnja:** od desetega do sedemnajstega oziroma osemnajstega leta starosti.
- **Efebija:** od osemnajstega do dvajsetega leta starosti.
- **Terciarna stopnja:** od dvajsetega do petintridesetega leta starosti, nato petnajst let aktivnega udejstvovanja v življenju polis. Od petdesetega leta do smrti ukvarjanje z znanostjo.

Zakaj je načrten in sektorsko integriran vzgojno izobraževalni pristop tako ključen že v predšolskem obdobju? In zakaj eni otroci potrebujejo tudi in predvsem v kriznih obdobjih predšolsko vzgojo in izobraževanje in ne zgolj varstvo!!!

- Sally Grantham-McGregor; (2,25)
https://www.youtube.com/watch?v=1u97nDR3K3s&t=36s&ab_channel=HEARTRESOURCES
- In zakaj je centraliziran sistem predšolske vzgoje tako zelo pomemben?

Brez
dvoma...skrb za
otroke je prva...

(Rogoff, 2003)

..vendar, kako si razlagamo zmožnosti otrok?

*Na smrt sem sita ljudi, ki govorijo o otrocih skozi
diskurz deficita.*

Nicola Yelland, 2020

*The treatment of childhood as a time for
preparation for life differs from ways of communities
in which children participate in the local mature
activities, not segregated from adult life and placed in
specialized preparatory settings such as schools.*

Barbara Rogoff, 2003

Kako nastaja nacionalni koncept vzgoje in izobraževanja?

- ...odseva vrednostni sistem in pojmovanje vloge vzgoje v družbi;
- ...z vzpostavitvijo odseva poznavanje oddaljenih spoznanj (teorij, empiričnih spoznanj...)

CORONA-19

- Vloga šole...kaj pomeni šola v družbenem prostoru, **zakaj šole sploh obstajajo (Kodelja, Z.);**
- redefinirana ali ponovno konceptualizirana **klasična vloga 1) učitelja in 2) vloga staršev (Štefanc, D.)...**
- kompenzacijska vloga vzgojno-izobraževalnih okolij;
- priložnost za **samorefleksijo učiteljev** in uspešnosti poučevanja;
- Priložnost za **samorefleksijo staršev**, družinske klime, odnosov, pričakovanj...;
- **verjamemo ali ne, dejavnost šole je postala izrazito transparentna...** (navodila, stike sledijo starši)

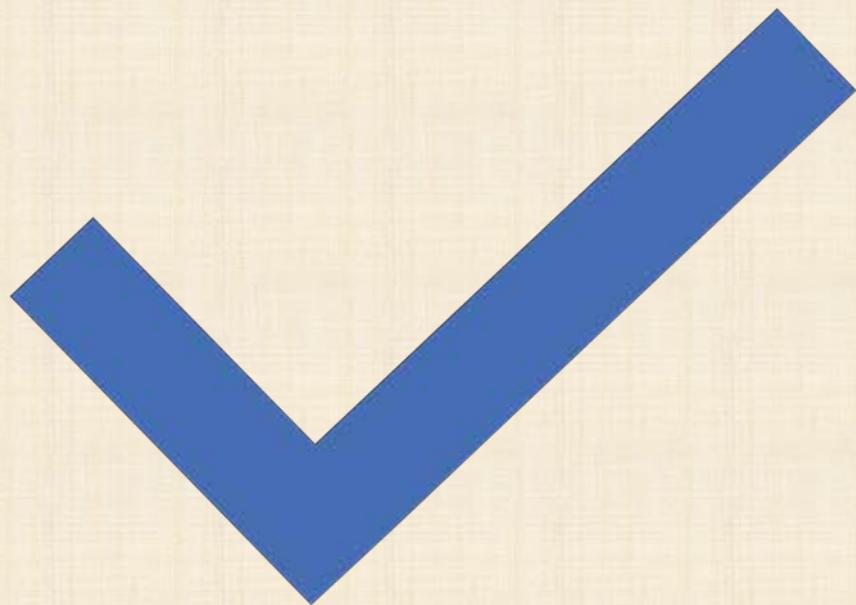
Osrednji namen prispevka osredotočenje na dogajanje pri kriznem poučevanju, poučevanju na daljavo:

Kaj se je dogajalo z otroki, učenci?

Kaj se je dogajalo z učitelji?

Kaj se je dogajalo s starši?

Kaj se je dogajalo s šolo, vrtci? 😊

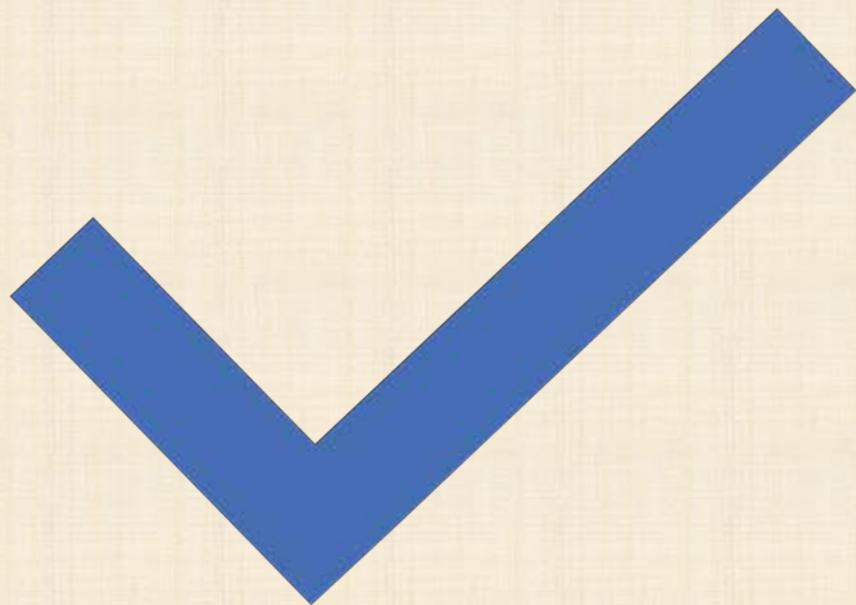
Kaj se je dogajalo, se
dogaja z učenci?

Kar vidimo, lahko rešujemo...oziroma, kar zaznamo, je vsaj deloma mogoče izboljšati.

- računalnik, internet, računalniška pismenost, ustrezni domači prostorski pogoji (Kodelja, Z., 5. 9. 2020)
- družinski kulturni kapital (izobrazba staršev, naklonjenost staršev do izobraževanja, učenja; zmožnost staršev za podporo otrokom, dostopnost knjig)
- ...vendar marsičesa ni mogoče zagotoviti brez systemske podpore in dejanskega uresničevanja poslanstva vrtcev in šol.

Iskanje ravnovesja med obstoječo in nastajajočo materijo znanja- zato je izolacija otrok v svojih domačih okoljih nevarna

- znanje vedno obstaja... informirano je v okolju, v katerem nastaja....
- ...in še pričakovano je, da obstaja...v igri otroci pričakujejo informiranost, vedenje o vsebini, o kateri naj bi se igrali...Ingrid Pramling Samuelsson (2017), sicer jih drugi otroci izločijo.
- **značilne so osebne poti** (socialne konstrukcije) (Biesta, 2008) in **osebni pomeni**. Lahko konvencionalni, pa vendarle z osebno konotacijo (kaj pomeni ljubezen, kaj pomeni blagostanje...obstaja konvencionalni in subjektivno konvencionalni pomen).

Kaj se je dogajalo z
učitelji?

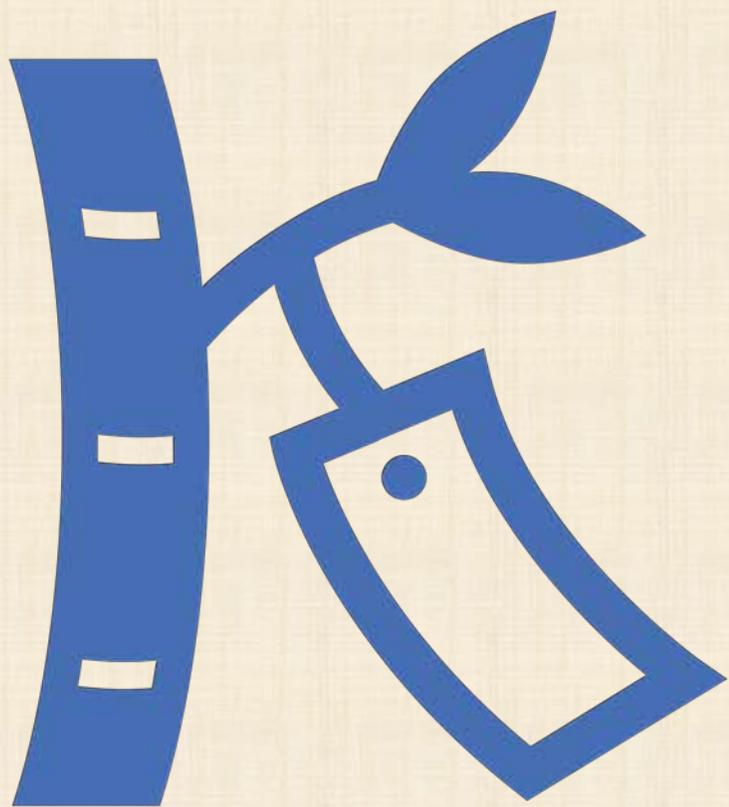
Dilema učitelja,

ki ni bila povezana zgolj s spreminjanjem načina poučevanja: v živo ali na daljavo...
...temveč...

- Zgodilo se je nelagodje, ki se je manifestiralo v vprašanju: **kaj se dogaja za ekranom?** Začelo nas je zanimati to, česar ne vidimo. Prepričani smo bili, da tisto, kar smo prej videli, razumemo in je ustrezno. Stvari so (navidezno) delovale. Učitelj je imel namen, cilj, k čemur naj bi prispevalo povedano. To je naredil in bil je s seboj zadovoljen. Nekaj učencev, "pridnih", je gledalo, sledilo, kimalo, ne glede na to, kaj in kako je bilo predstavljeno. Nekateri otroci, študenti so pač prilagojeni 😊
- **Nelagodje** se je zgodilo predvsem takrat, ko učitelj želeli imeti nadzor, kontrolo.
- **Stalno izpraševanje** pa se je zgodilo v primeru, ko je učitelj želel zagotoviti pogoje, da bi se učenci res učili, naučili, znali.
- **Razlika med na učitelja osredinjenim poučevanjem in na učenca osredinjenim poučevanjem je perspektiva in predstava o tem, kaj je šola, zakaj, kakšne so vloge učitelja, učenca, kaj je cilj izobraževanja.**

Corona: osebni, intimni test avtoritarnosti in želje po kontroli, nadzoru...

- ...ko na drugi strani ni nikogar, ki bi te potrjeval in ko ne veš, kaj se dogaja na drugi strani...
- ...ni amfiteatra, ni kroga, ni prižnice, ničesar ni 😊, ni pregleda...je soočanje učitelja samega s seboj!!...začetek preizpraševanja: zakaj sem tukaj in kaj je moja naloga?

Ko oddaljena spoznanja
dobijo svoj obraz!

Zakaj je tako
težko razumeti
pojem
na učenca
osredinjeno
poučevanje-
tudi in
predvsem na
daljavo?

- Zato, ker tisti, ki poučuje na učitelja osredinjeno, ne more razumeti koncepta na otroka/učenca/dijaka/študenta osredinjeno....**pojem še ni izoblikovan;**
- gre za premik od poučevanja k učenju...in gre za premik k učenju vseh...tudi učiteljev:), za presenečenja in nevednost tudi nas učiteljev:)
- zgodi se vprašanje **porajajočega se kurikulumu (Biesta, 2008)**, ki je v na učitelja osredinjeni filozofiji poučevanja bogokletna teorija, ker problematizira vnaprej zastavljen cilj....
- vendar...in ali...Biesta (2008): *ali se vendarle pri pouku ne naučimo tako kot želimo in to, kar se pač zgodi, kar je nekaj drugega, kot je načrtovano...?*

V fazi preživetja se je pojavil/ohranil “bančni sistem izobraževanja” (Freire)

- ...sistem, ki pogosto nereflektirano vzdržuje odvisnost in podrejenost učenca, ki v tem primeru postane/ostane objekt. Učitelj učenca poučuje, učenec pa je poučevan in ni aktiven soustvarjalec pouka. Pouk poteka z namenom prenosa obstoječega znanja na učenca.

Refleksija namena-stališča in prakse, ki odsevajo, kot je zapisal Freire, „zatiralsko družbo v celoti“ (Freire, 1996, str 54):

- učitelj poučuje in učenci so poučevani;
- učitelj ve vse in učenec ne ve ničesar;
- učitelj razmišlja, misli in učenci so poučevani o tem;
- učitelj govori in učenci pridno poslušajo;
- učitelj disciplinira in učenci so disciplinirani;
- učitelj izbira in uveljavlja svojo izbiro in učenci se s tem strinjajo;
- učitelj deluje, je aktiven in učenci imajo iluzijo aktivnosti skozi aktivnost učitelja;
- učitelj izbere vsebino programa in učenci (s katerimi se ne posvetuje), se temu prilagodijo;
- učitelj meša avtoriteto znanja s svojo strokovno avtoriteto in jo postavlja v nasprotje s svobodo učencev;
- učitelj je Subjekt učnega procesa, med tem ko so učenci izključno objekti.

Torej: temeljno izpraševanje za povezovanje raziskovalnih spoznanj in prakse je:

- kaj in kako naj organiziram, naredim za in z učenci na vseh stopnjah izobraževanja...kaj sploh pomeni poučevanje?

Kaj je skupno v procesih učenja kljub spremembam?

Barica Marentič Požarnik (2017), (64,54)

https://www.youtube.com/watch?v=u3izbHEIjDc&t=3003s&ab_channel=UniverzanaPrimorskem

...je naporno, vendar bi že pričakovali:

...skupno konstruiranje pomena: učitelj je v interakciji z učenci zato, da: se odziva, pojasnjuje, ponuja izzive, razširja razmišljanje, ... moderira znanje (Medveš, 2017).

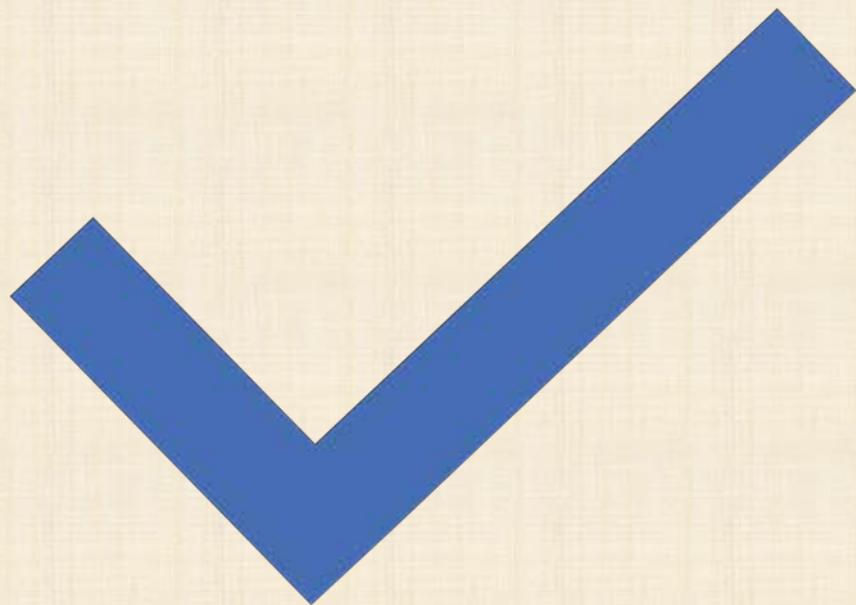
- ...učenje in poučevanje ni zgolj enosmerno, vertikalno, niti vertikalno oziroma hierarhično, pač pa...

Izvedbeni izzivi kriznega poučevanja na daljavo...ključna je spodbudna socialno-emocionalna in spodbudna poučevalna interakcija...pa ne samo pri poučevanju na daljavo😊...:

- Pojavila se je izguba dnevne rutine in kontinuiranih interakcij;
- Izguba intenzivnih interakcij in s tem priložnosti za neformalno učenje med vrstniki, omogoča refleksijo pomena ustreznih interakcij... *vam je mar, vas zanima naše počutje...*
- *“Že ob živi komunikaciji v številnem ali celo preštevilnem razredu učitelj hitro spregleda stisko posameznika, ki se ne izraža navzven. Toliko hitreje spregledamo stiske otrok, ki se šolajo na domu” (Kroflič, 7. 9. 2020).*
- *“Fizični stik je za socializacijo izjemno pomemben. A tudi na univerzah ne gre zgolj za učenje. Gre za študentsko življenje, ustvarjanje študentske kulture in vse drugo, kar se dogaja ob robu predavanj.” (Grušovnik, 7. 9. 2020).*
- *“Subjektivno psihološko blagostanje je povezano z akademskimi dosežki...učitelj mora spodbujati socialne in emocionalne spretnosti, ki so pomembne za skupinske aktivnosti (Sonja Čotar Konrad, 2020)*
- *Študentje so najbolj zadovoljni z učitelji, katerim so pripisali visoke ocene medosebnega stika. Avtorici ugotavljata pomembno in pozitivno povezanost med medosebnim stikom in samozaznano kakovostjo znanja študentov (Bardorfer in Kavčič, 2020).*
- *Šola je prostor, kjer se otroci lažje in bolje naučijo učne snovi kot doma, temveč tudi, če že ne predvsem, kot prostor srečevanja in združevanja s sošolci, osebnega stika z učitelji, organiziranega jutranjega varstva, podaljšanega bivanja in šolske prehrane” (Kodelja, 5. 9. 2020).*

Ugotavljamo, spoznali smo:

- V fazi preživetja smo potrebovali znanje uporabe tehnologije, vendar je za uporabo tehnologije značilno: ***“Če je tehnologija vključena med ljudi, ki nimajo dosti pojma o tem, kaj vpliva na uspešno učenje in odnose, je tako, kot da bi seme posejali v puščavo...če je seveda vključena med ljudi, ki vedo, kaj želijo, ki znajo to dobro delati, ki imajo dobre odnose (ne podcenjevanje),...če so tile pogoji, lahko tehnologija veliko naredi”*** (Marentič Požarnik, 2017).
- Zagotavljati moramo **strukturirano spontanost**...napake didaktičnega procesa so bolj izrazite na daljavo; nejasna komunikacija in pričakovanja lahko vodijo v kaotičnost.
- Odprta UP, project InoTez: <https://odprtaup.upr.si/mod/page/view.php?id=770>
- INOVUP, Inovativno učenje in poučevanje za kakovostne kariere diplomantov in odlično visoko šolstvo: <http://www.inovup.si/>

Kaj se je dogajalo s
starši?

Način poučevanja v času kriznega poučevanja je odražal/razkrival učiteljevo osebno filozofijo poučevanja veliko bolj kot sicer...

- Lucy Sprague Mitchel (2000/1935) je verjela, da učitelji prinašajo svojo identiteto, izkušnje učenja in predvsem predstave o svetu v razred. Tako kot so izkusili svet in kakor razumejo družbo, vpliva na načine njihovega načrtovanja, izvajanja, evalviranja znanja ter reflektiranja poučevanja in učenja. Zato ni nenavadno, pač pa povedno, da:
- Gril, A., Autor, S., Žmavc, J. (2020). Izvajanje pouka s priseljenci v času splošne karantene v Sloveniji zaradi epidemije Covid-19 : ovire: pomanjkanje tehnične opreme, **»šibka podpora staršev pri poučevanju učencev, npr. zaradi jezikovnih ovir»** ...učencem veliko pomeni, da je učiteljem **”mar zanje”**, pomembna je **“medkulturna senzibilnost učitelja”**.
- **Jan Amos Komensky (1592-1670), Velika didaktika, (1995/1632), str. 55.** Ker so starši redkokdaj sposobni sami poučevati otroke, pa tudi tega ne utegnejo, potrebujejo ljudi, ki jim je poučevanje edini življenjski poklic in ki na ta način skrbijo za vso skupnost...
- **Starši ne (z)morejo prevzemati odgovornosti za učno uspešnost otrok. Šola je koceptualno od antike naprej državno organizirana dejavnost, ki prevzema skrb za vzgojo (vzgojo in izobraževanje) otrok.**

Načela učenja in poučevanja v kombiniranih učnih okoljih:

Je svet otrok res
tako zelo odvisen
od podpore
odraslih?
Kljub skrbi ne
bodimo
paternalistični, ker
je to dejansko
patetično.
Pendulum ima dve
ekstremni
poziciji...

Otroci/učenci/dijaki/študentje so:

kompetentni oblikovalci svojih lastnih pomenov:
razvijajo pomene, smisel vsebin, dogodkov...

...ker sami konstruirajo pomene, zmorejo vzporedno
in integrirano bivati z obstoječim svetom (se tega
bojimo?);

...to, kar se jim danes dogaja, je zanje zgolj
informacija...odločali se bodo, ali želijo živeti v tem
svetu☺;

...njihov lasten kulturni kapital (ki ga konstruirajo), bo
imel največji vpliv na njihove odločitve;

...izbirali bodo tisto in tako, kot bodo oni želeli in ne
kot si predstavlja "trg dela";

Sporočilo:

...močnih, mladih, inteligentnih, informiranih ni
mogoče kontrolirati...živijo in gradijo svoj svet.